

*„academiánk – és ezt nem kellene felejtenünk – tulajdonkép nem cél,
de inkább előmeneteli eszközeinknek csak egyike, mely ha el nem
tompúl, el nem ferdül, szinte egy egy lépcsővel magasabbra segítheti
ügyünket azon cél felé, mely nem kevésb mint nemzeti virágzás”*

Tisztelt Emlékezők! Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Akadémiánk alapítója, gróf Széchenyi István 1844-ben elmondott szavai ma is érvényesek – amennyiben egyértelművé teszük, mi adja a súlyát az idén 200 esztendő Magyar Tudományos Akadémiának.

Amikor Széchenyi a reformkor hajnalán nemes felajánlásával megteremtette a magyar tudomány intézményes keretét, egyúttal hosszú távra kijelölte a szellemi és morális irányait is.

Kétszáz évvel az alapítást követően itt, a Széchenyi család szakrális emlékhelyén kimondhatjuk, hogy a Magyar Tudományos Akadémia – Széchenyi szavaival szólva – valóban „előmeneteli eszköz”.

Az volt, és ma is az. A nemzet tanácsadója. E küldését akkor is végezte lehetőségei szerint, amikor a körülmények erre egyáltalán nem voltak alkalmasak. Ma is küldetésének tartja, hogy tudományos módszerekkel szerzett új tudással segítse a közösség jó döntéseit – a politikában, a gazdaságban, az oktatásban és a kultúrában egyaránt. Akadémiánk, miként Széchenyi korának közléte is, sokszínű. Ugyanakkor a magyar kutatói közösség túlnyomó többsége egyetért abban, hogy a tudomány feladata nem a napi vitákban való részvétel, hanem a hosszabb távú iránymutatás: a tényeket tisztelve és a nemzeti érdekeket érvényesítve.

Az Akadémia első 200 évének nagyobb részében sokkal több volt, mint tudományos központ. Legalább annyira nemzeti intézmény is. Széchenyi alapítói szándékához híven felelős a magyar nyelv és kultúra ápolásáért.

E felelősséget az MTA az elmúlt két évszázadban vállalta. Az Akadémia a magyar szellemi élet egyik meghatározó központja a humán tudományok területén még kutatóintézet-hálózata elcsatolása után is. Még akkor is, ha az elmúlt 200 évben a tudományos kutatásokon belül a természettudományok súlya folyamatosan nőtt. Mindez azért lehetséges, mert Akadémiánk állandó otthona a magyar nyelvvel, a zenével, a képzőművészettel kapcsolatos rendezvényeknek, Művészeti Gyűjteménye pedig számos kulturális kincset őriz. Kutatásszervező és koordináló intézményként pedig arra törekszik, hogy a magyar kultúra kapja meg a neki kijáró figyelmet. A műveltség, ez a múltban gyökerező kollektív és szenzitív tudás a jövőnket is meghatározza, még akkor is, ha a kortárs társadalmi közeg számára sokszor egyáltalán nem tűnik fontosnak.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Az MTA előtt van egy másik, talán még nagyobb kihívás: a magyar kutatói közösség csak akkor fejlődhet és érhet el újabb és újabb kiváló eredményeket, ha kapcsolatban maradunk a világ legkiválóbb kutatóival, és aktívan részt veszünk az emberiség közös tudáskincsének gyarapításában.

E két tényből következik, hogy ma is ugyanaz a feladatunk, mint Széchenyi idejében volt: a magyar szellemi életet és kultúrát az egyetemes tudás részévé tenni.

Alapítónk felismerte, hogy egy nemzet ereje nem csupán gazdasági kérdés. A kiművelt emberfők számán, egyszóval szellemi fejlettségén is múlik boldogulása. Azért alapította meg az Akadémiát, hogy legyen egy intézmény, amely a tudást a közjó szolgálatába állítja. Mi ennek az

eszmének a folytatói vagyunk: a tudomány művelésével a nemzetet szolgáljuk.

Amikor most itt, Nagycenken fejet hajtunk, nem csupán emlékezünk, hanem számot is vetünk. Széchenyi munkássága, példája és felelősségtudata ma is mércéként áll előttünk. A Magyar Tudományos Akadémia küldetése, hogy e mércét megőrizze – józanul, következetesen és a közösség bizalmát megtartva.

Tisztelt Emlékezők!

Rendhagyó november előtt állunk. Az idei, jubileumi tudományünnep szinte feloldódik a májusban már megkezdődött bicentenáriumi rendezvénysorozatban. Idei mottónk: „200 év a tudás és a társadalom szolgálatában”. Programjainkon túl minden cselekedetünkkel arra törekszünk, hogy ennek az állításnak az igazságáról minél többen meggyőződhesse.

Széchenyi célja egyértelmű volt két évszázaddal ezelőtt. Modern, a magyar nyelv és kultúra, valamint a tudomány ügye iránt egyformán elkötelezett, művelt emberekből álló ország. Pontosabb és fontosabb célt ma sem nagyon lehet meghatározni. Az Akadémia pedig ma éppúgy egyik kiváló eszköze lehet e cél elérésének, mint az elmúlt kétszáz évben bármikor. Ezért az MTA megújításával és nemzeti intézményként való működtetésével az egész magyar nemzetnek is tartozunk. Ezzel leszünk méltó folytatói Széchenyi István életművének. És ezért vagyunk itt évről évre, hogy tettei és emléke előtt tisztelegjünk.

Köszönöm megtisztelő figyelmüket!